

עוד תלמד לתת: איך יכולה הנתינה לפרוץ את מחסומי חי"ך?

עשיר העיירה יצא לסייר בפרויקט בנייה בבעלותו ולפתע מעד ונפל לתוך בור חפירה באתר. הפועלים ניגשו למקום בבהלה וצעקו אליו שייתן את היד והם יתפסו בה ויחלצו אותו החוצה, אך הוא לא נע ולא זע. בני משפחתו הגיעו בהיסטריה וצעקו "תן את היד שלך", אך לא הייתה תגובה.

קראו בבהלה לרב העיירה. הרב ניגש אל פתח הבור, אמר לתוכו כמה מילים ובתוך שבריר שנייה הושיט העשיר את ידו ואחז בידו של הרב ומשכו אותה למעלה. כששאלו את הרב מה היו מילות הקסם, השיב כך: "אני מכיר את העשיר הזה היטב, קמצן כמותו לא נברא מאז ימי קורח. אתם ביקשתם 'תן את היד' אבל הוא לא מסוגל לתת כלום, וגם במצב של סכנת חיים. אני אמרתי לו: "קח את היד שלי", והוא שרק רוצה לקחת, לקח את ידי ויצא מהבור..."

המילים הכי רחוקות זו מזו בשפה העברית הן "לתת" ו"לקחת". המילה "לתת" מסמלת את כל היופי האנושי, את היכולת לפרוץ את מחסומי האגו, להכיר בקיומו של אדם אחר ולהעניק לו בלב שלם. המילה "לקחת", לעומתה, מסמלת את הכיעור האנושי, את התאוה לאסוף, לצבור ולמלא את עצמי.

זאת המילה היפה בה בוחרת פרשת "ראה" להגדיר את מעשה הצדקה: "השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל ... ורעה עינך באחיך האביון ולא תתן לו ... נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו".

וכאן עולה שאלה מעניינת שמטרידה את חשובי המפרשים כבר אלפי שנים: השבוע אנו מגיעים אל פרשת הנתינה של התורה. זאת הפרשה היחידה שקרויה על שם המצווה לתת, "תרומה" [אומרים שקהילות קמציניות נוהגות לדלג על קריאת הפרשה הזו...]. והתורה מצווה את בני ישראל להתגייס למען בניית המשכן ולתת את כל מה שיש להם. עם ישראל מתגלה בגדלותו ואנשים שופכים הכול בלי לחסוך לכבודו של הקב"ה, וזאת למרות שהם רק יצאו ממצרים והמשאבים שלהם היו מוגבלים.

ואולם דרישת התרומה מוצגת בצורה תמוהה:

1. שמות כה: דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה, מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי.

התורה ממשיכה ומספרת לקמן בפרשת ויקהל איך משה רבנו מקיים את צויו ה' ומעביר לבני ישראל את מצוות הנתינה וחוזר שוב על אותו ביטוי:

שמות לה: ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה' לאמר: קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה' זהב וכסף ונחשת.

שוב ושוב מצווה התורה לקחת תרומה, ולחלוטין לא ברור לאן לקחת? הרי פעולה של לקיחה היא הפוכה בדיוק מהנתינה: בעוד שמתן תרומה היא הוצאת הכסף מרשותנו, הלקיחה היא הכנסה לרשותנו, כמו "כי ייקח איש אישה" או "וייקח את בת לוי", שמשמעותן הכנסה הביתה. ואם כן היה על התורה לכתוב 'דבר אל בני ישראל ויתנו לי תרומה'?

אלשיך ריש פרשתנו: אם כל בני ישראל לוקחים מי יהיה הנותן? היה ראוי לומר 'ויתנו לי תרומה'?

הפלא גדול יותר, משום שזהו סגנון סדרתי שחוזר על עצמו. כבר בסיפור הנתינה הראשון שמסופר בתורה, מופיע הביטוי הזה בדיוק:

בראשית יח: יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ ואקחה פת לחם וסעדו לבכם.

שוב לא מובן: הרי אברהם אבינו נתן להם מים ולחם והאורחים היו אלו שלקחו ממנו את צרכי הסעודה, ואם כן היה עליו לומר 'אתן נא מעט מים ואתנה פת לחם'?

שפתי דעת [לבעל הכלי יקר] וירא: למה אמר 'ואקחה פת לחם' ולא 'ואתנה'?

רוב המפרשים בכל הדורות הולכים באותו כיוון דרשני (כל אחד בסגנונו): התורה רוצה לחולל מהפכה בגישה שלנו לנתינה. לפני שאנו מצווים בספר דברים על הנתינה לעני, התורה מקדימה לחדור אל

התודעה ואל הלב המתנגדים אינסטינקטיבית לנתינה ומעבירה את המסר שנתינה היא **הכי לקחת בעולם**. נתינה היא לא וויתור, לא הפסד ושינוי תכניות, היא המתנה הגדולה ביותר שיכול אדם להעניק לעצמו. אתה נותן שקל, אבל לוקח דבר בעל ערך אינסופי: את החיים עצמם.

בדור המבולבל בו אנו חיים, אין הרבה נושאים חשובים מהעצמת הנתינה. אנו חיים בתקופה בה אנשים משועבדים לעצמי שלהם וחוששים להתמסר. לא רוצים להתחתן, לא רוצים ללדת ילדים, לא רוצים להתחייב למשהו שהוא נשגב מהם, ומה שהתורה רוצה ללמד כאן הוא את סוד החיים עצמם: ההיפך הוא הנכון, האדם זקוק לתת, להשפיע, משמעות החיים נמצאת בנתינה ולא בקבלה ודווקא היא ממלאת בהרגשת ערך. בעוד שהלקיחה הופכת אותנו לעשירים, הנתינה הופכת למאושרים.

הנה היבט אחד של הרעיון מהספר "בית הלוי", לגאון רבי יוסף בר סולובייציק, אבי שושלת בריסק ואביו של הגאון רבי חיים מבריסק:

בית הלוי ריש תרומה: דקדק הכתוב לומר 'ויקחו לי' ולא 'ויתנו לי', דעיקר מה שיש לאדם בממונו הוא מה שנותן לצדקה. דגם מי שיש לו ממון הרבה אין הממון שלו, רק מונח אצלו, ורק הסך שנותן לצדקה הוא שלו ממש. זה מה שאמר מונבז המלך (בבא בתרא יא) שבזבז כל ממונו לצדקה ואמר: 'אבותיי גנזו לאחרים אבל אני גנזתי לעצמי'.

כל הישג אליו מגיע האדם הוא זמני ומותנה. היום הוא כאן ומחר איננו. הכספים שצובר האדם נמצאים אצלו באופן מותנה ומחר הוא יכול לאבד אותם. ההישג היחיד שהוא נצחי ונמצא לחלוטין בידיו של האדם, הוא מעשים טובים. אלו הישגים שיישמרו על שמו לנצח. זה מה שאמר מונבז המלך שבזבז את כל נכסיו לצדקה: "אבותיי גנזו לאחרים ואני גנזתי לעצמי". ולכן אומרת התורה "ויקחו", כי זה הדבר היחיד שאתה באמת לוקח.

מספרים על דון יצחק אברבנאל שהיה שר האוצר של מלך ספרד. פעם העלילו עליו שונאיו כי הוא גונז מאוצרותיו של המלך. טבעו של לשון הרע להתקבל והמלך פנה אליו בדרישה להציג הצהרת הון מסודרת כדי לעקוב אחרי גודל רכושו. האברבנאל נכנס לחדר ויצא משם אחרי חצי שעה עם רשימה צנועה שאומרת שיש לו חצי מיליון דולר. המלך התרגז והחל לצעוק: "אתה מרמה אותי?! הרי רק הבית והשדות שנתתי לך שווים יותר מהסכום הזה?"

"אדוני המלך, ענה האברבנאל, ביקשת לכתוב מה שייך לי ולכן כתבתי את הסכומים שנתתי לצדקה בימי חיי. זה באמת שייך לי. כל השאר רשום על שמי אבל היום כאן ומחר במקום אחר..."

זאת נקודת העניין ונרחיב בה לקמן, אך דרכנו להתחיל מפשט העניין ולא מהדרש, ולכן נפתח עם פירוש פשוט ושונה לחלוטין אודות הביטוי "ויקחו לי", שמובא באחת משיחות הרבי מליובאוויטש.

ב. ישנה סיבה פשוטה לכך שהתורה מצווה "ויקחו לי" ולא פשוט 'ויתנו': האמת היא שהם לא הצטוו לתת למשכן. הקב"ה לא ציווה אותם לתרום את רכושם למשכן. הציווי היה רק להקים מנגנון גבייה "שייקח" מאלו שרוצים לתת, אבל עצם הנתינה הייתה חייבת לבוא מרצונם הטוב ולא מהציווי.

על מנת להבין את העניין, עלינו ללכת צעד אחורה ולהעלות תהייה מתבקשת: איך אפשר להבין את העובדה שהקב"ה מגייס תרומות מעם ישראל?

הרי המשכן נועד להיות ביתו של האלוקים, מוקד השראת השכינה בעולם, כמו שנאמר "ויקחו לי תרומה ... ועשו לי מקדש" וכיצד יתכן שהבורא האינסופי, עליו נאמר "לי הכסף ולי הזהב נאום ה'", מבקש תמיכה כלכלית מבני האדם? האם לא היה הרבה יותר מרשים אילו המשכן היה יורד בנוי ומשוכלל מהשמיים כמו שאנו מצפים שיקרה עם בית המקדש השלישי בקרוב ממש?!

למה הדבר דומה? נחשוב על מלך שבונה ארמון מפואר לעצמו ולמשפחתו ומבקש מהתושבים העניים לתרום את הזהב והכסף מביתם... ברור שזה לא יתקבל טוב, ולא מובן כיצד מבקש הקב"ה את התרומות של עם ישראל, אנשים שבסך הכול יצאו ממאתיים שנות גלות עם מעט תכשיטים מביזת מצרים וביזת הים ועכשיו צריכים להיפרד ממנו ולתרום אותו לטובת ה'?

2. שמות כה: דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה, מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי ... ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם - **וחם השמש (הגר"ש משאש, רבה של ירושלים):** למה לאסוף נדבות בקופות? הרי הקב"ה אומר: "לי הכסף ולי הזהב"? והיה יכול להוריד משכן וארון ושולחן ומנורה מן השמים, בנוי ומפואר ... ויימנע מהם הטורח ההוא בארץ תלאות?

התשובה לכך עמוקה: מתן התרומות היה הרבה יותר מכסף, הוא היה רגע הכניסה שלנו לחופה עם הקב"ה. זה היה מתן השותפות שלנו בבניית הבית עבור השראת השכינה בעולם - ובניית בית מבוססת על רצון טוב של שני הצדדים. כל אחד מבני הזוג תורם את חלקו ובכך מכניס את נפשו פנימה. זה חותם את החוזה עם משכיר הדירה וזה קונה את מכשירי החשמל. זה סוחר רהיטים מבית ההורים וזה קונה מגבות ומצעים.

עד עתה היה הקב"ה זה שעשה הכול. הוא ירד על ההר במתן תורה ועשה את הצעד הראשון והתקרב אלינו. אבל אין קשר במעמד צד אחד. עכשיו בני ישראל נדרשו לעשות את הצעד השני ולהכניס את עצמם הביתה – והדרך לעשות זאת הייתה באמצעות מתן התרומות והחומרים לצורך בניית הבית. זה היה הרגע בו הם אמרו "כן" להצעת הנישואים של ה'.

בכך מובן מאליו מדוע לא היה טעם **לצוות** על נתינה כזו: אי אפשר לצוות על קשר! קשר לא נבנה על כורח. זה מופרך להטיל ציווי על כלה להעביר את חפציה אל בית החתן או לקנות לו טלית לחופה. זה השלב שאמור לבוא מתוכה, מעצם ליבה. ולכן כל הציווי היה רק להקים מערכת גבייה כדי "לקחת" ממי שירצה לתת – אבל ה"נתינה" חייבת לבוא מתוך עצמם.

התפישה הזו מובנת שבעתיים לפי דעת רש"י בסוגיית מתן ציווי המשכן: ידוע כי רש"י והרמב"ן חולקים מתי נאמרו פרשיות תרומה, תצווה ותחילת כי תישא המצוות על הקמת המשכן. הרמב"ן סובר כי הן נאמרו כפי הסדר, בעת שמשה עלה לשמים אחרי מתן תורה ושהה שם בין שביעי בסיוון עד שבעה עשר בתמוז. ואילו רש"י סובר כי הן נאמרו למשה **אחרי חטא העגל**¹, ולכן מקומן הוא **אחרי פרשת כי תישא**. וזה שהתורה מקדימה את הפרשיות הללו היא משום שאין מוקדם ומאוחר בתורה והדברים מסודרים לפי חשיבותם ולא לפי התרחשותם הכרונולוגית.

ולפי זה מובנת שבעתיים הסיבה לכך שהקב"ה מגייס תרומות מעם ישראל. שכן זה היה הביטוי העמוק לכך שהם כמהים להתרומם ממה שקרה ולתקן את הקשר. אחרי ששפכו את זהבם לעגל, הם מתעוררים ומזילים זהב, כסף ונחושת עבור בית האלוקים ואין עדות עמוקה ביותר לכך שהם חפצים בקשר נצחי. הם השאירו מאחוריהם את העגל והתעלו למדרגה רוחנית אמתית.

ובכך מובן בקל וחומר שאי אפשר **לצוות** על נתינה כזו. אין טעם להכריח את הכלה לבקש את סליחת החתן לאחר שפגעה בו. זאת הצעקה שאמורה להתפרץ מתוך ליבה. וזאת הסיבה שנאמר רק "ויקחו" ולא "ויתנו", משום שבאמת **לא היה ציווי לתת**, אלא רק "לקחת" מאלו שליבם מתמלא חרטה על חטא העגל וכמהים לשוב ולהתקרב אל הקב"ה.

הנה מדרש עם מילים חודרות ללב במטרת בניית המשכן, ואחר כך ביאורו של הרבי:

תנחומא פקודי ו: אלה פקודי המשכן משכן **העדות** - עדות לכל באי העולם **שנמחל להם מעשה העגל**. למה הדבר דומה? למלך שנשא אישה והיה מחבבה, כעס עליה והלך לו. היו שכנותיה אומרות שוב בעליך אינו חוזר. לימים חזר ונכנס ואכל ושתה עמה, ועדיין שכנותיה לא מאמינות שנתרצה. מתוך כך ראו ריח בשמים עולה מן הבית [שמתקשטת לכבודו] ידעו שנתרצה לה. כך הקב"ה חבב את ישראל ונתן את התורה ולאחר ארבעים יום סרחו. אמרו הגויים שוב אינו חוזר אליהם ... אמר לו 'ועשו לי מקדש' וכיון שראו אומות העולם ריח הקטרת עולה מהמשכן - ידעו שנתרצה להם.

ליקוטי שיחות כו/262: עניינו של המשכן נועד להיות כפרה על חטא העגל, והחרטה באה לידי ביטוי בכך שבמקום הזהב שהם שפכו קודם עבור העגל, נתנו כעת זהב בנדיבות לב יתירה עבור השראת השכינה. וכפי המסופר לקמן בפרשת ויקהל ש'מרביתם הם להביא ... והמלאכה הייתה דים והותר'.

¹ רש"י סובר כך משום שמשה מוסר את הציווי לישראל רק אחרי יום הכיפורים שנמחל להם מעשה העגל, ואם נאמר כמו הרמב"ן שהציווי נמסר לו לפני שבעה עשר בתמוז, מועד חטא העגל, **כיצד מעכב את הציווי חודשים רבים עד אחרי יום הכיפורים?** לא מצאנו כל פסוק בו הקב"ה מורה לו לעשות כן? ולכן רש"י מעדיף לומר כי הציווי נמסר לו רק אחרי חטא העגל.

ולכן עיקר ציווי ה' היה על לקיחת הגזברים מעם ישראל ולא על עצם הנתינה, משום שכל עניין הנתינה היה לבטא את נדבת הלב שרוצה להתקרב אל הקב"ה ולכן היה צריך לבוא מעצמם.

הרעיון הזה - אודות מעלת הנתינה הבאה מרצונו הטהור של האדם - מתחבר עם דרשה מעניינת:

שיר השירים ח,ז: אם ייתן איש את כל הון ביתו באהבה – בוז יבוזו לו.

זהו כמובן פסוק תמוה: אם האיש נתן את כל הון ביתו באהבה, צריכים למחוא לו כפיים ומדוע "בוז יבוזו לו"? עונה הגמרא:

סוטה כא,ב: כהלל ושבנא ... הלל ושבנא היו אחים, הלל עסק בתורה ושבנא עשה עסקים. לסוף אמר שבנא להלל: בוא נחלוך בזכויות. יצאה בת קול ואמרה בבוז 'אם יתן איש את כל הון ביתו וגו'."

הלל ושבנא היו שני אחים שעלו לבדם מבבל. שבנא עשה עסקים והתעשר ואילו הלל וויתר על חיי העולם הזה והלך ללמוד תורה. המאמצים של הלל להתפתח בתורה עלו לו במסירות נפש והוא כמעט מת באותם ימים. מפורסם הסיפור איך לא נותר לו כסף לשלם לשומר בכניסה לבית המדרש והוא נשכב על הגג כדי לשמוע את שמעיה ואבטליון לומדים וכמעט קפא שם מהקור. הוא ניצל ממש בנשימותיו האחרונות. ובכל אותן שנים קשות, שבנא עמד מהצד ועשה עסקים.

אולם אחרי שדרך כוכבו של הלל והעולה הפשוט מבבל הפך לנשיא הסנהדרין, נזכר שבנא ש"אנחנו מחותנים". הוא ניגש לאחיו והציע לו לחתום הסדר "יששכר וזבולון": אפרנס אותך ברווח והזכויות של הלימוד שלך יישמרו לי. באים חכמים ואומרים: "אם יתן איש את כל הון ביתו 'באהבה' – בוז יבוזו לו". נתינה כזו לא שווה דבר. הערך של הנתינה לא נמדד בסך הכסף שגלום בה, אלא בדרך בה היא ניתנת ובכוונות שעומדות מאחוריה.

ג. לשלמות הדברים, נוסיף עוד הערה מיוחדת במינה שהרבי מליבאוויטש מאריך בה בשיחות שעוסקות בנושא: ההבנה אודות מעלת המשכן שנבנה **מרצונו הטהור של עם ישראל**, שופכת אור על אחת התעלומות ההיסטוריות המלוות אותו.

העם שלנו הוא עם **זוכר**, אנחנו לא שוכחים אף פעם שום דבר. "דמנציה" היא אינה מחלה יהודית... כמעט אלפיים שנה לאחר שגורשנו מירושלים, לא שכחנו אותה ואנו מתפללים יום-יום לראות אותה חוזרת ובבנית לתפארה. ירושלים לא נשמרה רק בזיכרון, אלא גם קדושת האדמה עומדת ונשארת כל השנים ועד היום איננו מטפסים לטייל בהר הבית. וכך מובא במדרש גם לגבי המשכן, כי בעת בניית בית המקדש הוא נגזז בתוך האדמה ועתיד לקום ולעמוד לצד בתי המקדש בירושלים.

ובכל זאת ולמרות הכול שכחנו באופן תמוה את האתר שהיה אמור להיות המקודש ביותר בעולם: **שכחנו את הר סיני**. איש איננו יודע איפה נמצא ההר בו נפתחו השמים וקולו של האלוקים נישא עליו.² האשמה בכך אינה בנו, אלא זה תהליך שהחל בגמר ההתגלות שם. מיד אחרי שהסתלקה השכינה במתן תורה, איבד המקום את קדושתו והיה מותר לשחק עליו בכדור, ככתוב: "במשוך היובל המה יעלו בהר". חלפה שנה של חנייה בצל ההר ומחנה ישראל עזב את המקום – אך איש לא ראה צורך לשמר מזכרת מהמקום בו קיבלנו את התורה. אבותינו לא השאירו אפילו שלט קטן: "זהירות, אתר קדוש לפניך, נא לסגור את הטלפונים ולהתקרב בלבוש צנוע".

איך אפשר להבין את העניין? עם כל הכבוד לירושלים, הר סיני היה אמור להיות קדוש פי כמה?

התשובה החסידית היא שהר סיני התקדש **מלמעלה**, הקב"ה ירד עליו בהתגלות שהתחוללה כולה מעל הראש שלנו, ואי אפשר להכריח מקום להתקדש. כדי לחולל שינוי וליצור השפעה בעולם, נדרש שהצד השני יעשה משהו למען העניין, וכל עוד באה הקדושה מלמעלה – היא נשארת למעלה וחולפת

² הגרסה הנפוצה ביותר לזיהוי ההר שמקורה במסורת הנוצרית, מזהה אותו עם "ג'בל מוסא", הר משה, בדרום מדבר סיני. זהו הר ענק בגובה 2250 מטר וכדי לטפס עד פסגתו צריך לחצות 750 מדרגות. הנוצרים הקימו תחתיו מנזר בשם 'סנטה קתרינה' ואנשים שביקרו בהר נוהגים להביא משם אבנים מיוחדות, שיש הטוענים כי אפשר למצוא עליהם ציור של שיח ה"סנה" בו התגלה האלוקים למשה. ואולם, אף שאיננו היסטוריון אעיר שכל ילד יהודי מכיר את המדרש שהקב"ה בחר בהר סיני, משום שהיה **קטן ונמוך** מהרי התבור והכרמל. אולם "ג'בל מוסא" הוא רם ונישא מכל הרי הארץ ואפילו מהחרמון.

רגע אחרי שהיא מסתלקת. מנגד, המשכן ובית המקדש התקדשו מלמטה, אנחנו היינו אלה שהכנסנו את הכסף והדם כדי לבנות אותם וכדי לכבוש את ירושלים, וההקרבה שלנו אינה נגמרת לעולם. היא מותירה רושם אמתי במקום, בלבבות ובתודעה הציבורית הנצחית.

וכמובן, הקדושה הנצחית של המשכן נוצרה בעיקר בזכות העובדה שה' **לא ציונה לתת** (רק לקחת ממי שרוצה) וההתנדבות העצומה למען הפרויקט חקקה את קדושתו באוויר העולם ובכלי המשכן.

אין כבר מקום להאריך, אבל הדברים נושאים השלכה חינוכית עצומה: הדרך של ההורים להעצים ערכים בבית, אינה מתרחשת עם אותם ערכים שאנו **מצווים** בהם. אלו דברים שנעשים בגלל הציווי, כי זה מה **שהקב"ה** תובע. ילדים זוכרים לנצח את ההידור, את ההתמסרות, את אותם הדברים שעושים ההורים מעבר למחויבות שלהם – וזה חוקק את הקשר הנצחי.

עד כאן הגישה הראשונה אודות משמעות הביטוי "וייקחו", ומכאן נחזור אל הגישה בה פתחנו המובאת ברוב המפרשים ומייצגת את בסיס תפישת הנתינה ביהדות.

ד. נפתח עם סיפור מאלף (מנפלאות המבצעים עמוד 60): הרב בנימין קרניאל הוא שליח הרבי מליובאוויטש לגדרה. לפני מספר שנים נכנס לבית חב"ד יהודי מקומי בשם ר' דוד מיימון והפך להיות ידיד קרוב עם הרב. באחת משיחותיהם פתח ר' דוד את סגור ליבו וסיפר כי הוא בן 42, נשוי שנים רבות והם לא זכו לפרי בטן. הם ביקרו אצל כל הרופאים הרלוונטיים וכולם תמימי דעים שאין להם בעיה הדורשת טיפול. האישה יכולה ללדת באופן טבעי וזה אמור לקרות מעצמו. כמובן, זה רק סיבך יותר את ההרגשה שלהם, משום שהם לא עשו דבר כדי לתלות בו את התקווה.

הרב קרניאל הכיר את מענות הרבי בנושא כי הדבר תלוי בהקפדה על דיני טהרת המשפחה וקבע חברותא עם ר' דוד. התברר כי הם אכן מודעים למצווה באופן כללי, אבל מתקשים להקפיד על פרטיה. הרב קרניאל התאמץ לעבור אתו על פרטי ההלכות, אך ככל שהוא נחשף לעומק המחויבות הוא נרתע וסירב לקבל על עצמו. כל מאמצי הרב לשכנעו לא הועילו.

בעיצומה של התוועדות בבית חב"ד, כטוב לבו של הרב קרניאל בוויסקי, כאשר מוחו עופף בעולמות עליונים ולבו מוצף באהבת ישראל, הוא פנה לר' דוד ואמר כך: "ידידי היקר, יש לי בבית אוצר שהוא הדבר היקר לי ביותר בעולם. מעולם לא נתתי ממנו לאיש ואני שומר עליו כמו על הילדים שלי: חבילת שטרות הדולר לצדקה שקיבלתי מידי הקדושות של הרבי מליובאוויטש. אולם הצער שלך ושל אשתך קורע את לבי, והדבר הכואב יותר הוא שאני בטוח שאתם יכולים לפתור את הבעיה. לכן אני מתחייב בזאת כי אם תקבלו על עצמכם להקפיד בדיני טהרת המשפחה, לראשונה בחיי אפתח את אוצר הדולרים שלי ואמסור לך אחד השטרות במתנה".

להצעה כזו לא היה יכול ר' דוד לסרב, ובמיוחד שגם הוא היה עמוק בתוך ההתוועדות... והם לחצו ידיום בהסכמה. למחרת ביקש ר' דוד לחזור וללמוד את ההלכות ואכן אחרי שבועות מספר! הגברת נפקדה והחלה תהליך היריון בריא שהושלם בהצלחה. ואולם ר' דוד לא הסתפק בכך. מדי יום היה מזכיר לרב קרניאל את התחייבותו להעניק את הדולר, אך הרב התקשה לקיים את חלקו בהסכם. הוא חש קושי עצום לוותר ולהוציא מרשותו חפץ שקיבל אישית מהרבי.

באחד הבקרים לאחר חג הגאולה יב תמוז תשס"ה, פנה ר' דוד אל הרב קרניאל והכריז בתוקף כי הוא מפסיק לבקש. היום בתשע בערב הוא מתייצב בבית הרב ולא יעזוב את המקום עד שיקבל את הדולר. הרב קרניאל צעד לביתו בהרגשה די קשה על ההבטחה שהוציא מפיו בעידנא דשיכרא.

כשהוא נכנס הביתה אומרת לו בתו כי אימא שלו ביקשה שיחזור אליה. הוא מרים את הטלפון והאימא פותחת את השיחה כך: "יש לי בשבילך דולר מהרבי!". "מה?", היא סיפרה כי קרוב לשלושים שנה קודם, לאחר יב תמוז תשלו, היא הייתה אצל הרבי ביחידות ביחד עם בעלה, והרבי מסר להם דולר עבור בנם והיא כתבה על השטר בשעתו "דולר מהרבי לבנימין". הדולר אבד באחת המגירות בבית ובדיוק בימים אלה עושה סדר ומצאה את השטר האבוד...

הביטוי "וייקחו לי תרומה" נועד ליצור אצלנו מהפכה בראש. התורה רצתה שנתגבר על הקושי הבסיסי לפרוץ את מחסום האגו ונבין כי החיים עובדים הפוך מהדרך בה אנו חושבים: הפוטנציאל האנושי

גלום דווקא בנתינה ולא בקבלה. כך שלתת זה הכי לקבל בעולם. בעוד שאנו נותנים שקל או אלף שקל לצדקה, מה שאנו מקבלים בחזרה עולה באין ערוך.

נציג כמה מישורים במעלת הנתינה: א. הברכה האלוקית כתגובה אליה. המצווה היחידה שהקב"ה מבטיח עליה: "ובחנוני נא בזאת" היא הצדקה. הקב"ה מתחייב כי הוא מוכן לעמוד למבחן על אפקט הצדקה ומכריז כי זאת המצווה היחידה שלא חוזרת ריקם אפילו בגשמיות.

3. מדרש אגדה (במדרש לקח טוב): קחו מאתכם - קחו זכות לעצמכם, קחו ברכה לאנשי ביתכם.

כך מספר הנביא על רות, שחזרה לבית נעמי וסיפרה את "את אשר עשתה עם בועז". וכל אחד מתפלא: את עשית אתו?! את הענייה והעלובה שהוא גאל אותך והכניסך תחת כנפיו?!

רות ב,יט: ותאמר לה חמותה איפה לקטת היום ואנה עשית? יהי מכירך ברוך: ותגד לחמותה את אשר עשתה עמו ותאמר שם האיש אשר עשיתי עמו היום בעז - רות רבה ה,ט: יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית, שכן אמרה רות לנעמי 'שם האיש אשר עשיתי עמו היום'... הרבה פעולות והרבה טובות עשיתי עמו בשביל שהאכילני פרוסה אחת.

בעוד שהעשיר חושב שהוא עשה טובה לעני, האמת היא שהעני עשה טובה לו. הוא זיכה אותו בברכה האלוקית כתגובה לנתינה שהיא גבוהה פי כמה ממה שנתן העשיר.

הנה מכתב מהרבי עם מילים מעצימות במיוחד:

מכתב מהרבי מליובאוויטש יא אלול תש"י: אצל הקב"ה יש שתי דרכים: דרך אחת, שקודם נותן כסף ואח"כ רואה כמה מפרישים לצדקה, ודרך שנייה, שנותנים לצדקה יותר מהאפשרי וה' אינו נשאר בעל חוב, אלא מחזיר בחשבון פי כמה חלקים... לכן בראותי את סכום הצ'ק, תמהני מה שמרחמים הנכם על הקב"ה! מה אכפת לכם שהצ'ק יהיה כזה שהקב"ה ייתן עליו הכנסה שלא בערך?

ב. ההיבט השני והמרומם של הנתינה, קשור בהגשמה העצמית הכרוכה בה: נתינה הופכת את האדם ממקבל לנותן ובכך מביאה אותו להגשמת תכלית חייו. הנתינה היא הדרך שלנו להפוך את החיים לבעלי ערך ובעלי משמעות, אנו נדמים בה לבורא שנותן ולא מקבל.

פסיכולוגים שואלים כל השנים מה האדם רוצה? מה הצורך האנושי הכי עמוק שיהפוך אותנו למאושרים? יש אומרים הנאות, ויש אומרים כוח, אבל הרבי מליובאוויטש דיבר על כך (ראו ליקוטי שחות טו/95) שהאדם מחפש משהו אחר לחלוטין: ליצור, להשפיע, לחולל שינוי. האדם נברא "בצלם אלוקים" ולכן כמיהתו העמוקה ביותר היא להיות דומה לאלוהים, להיות בורא ולא נברא. אם ראית אדם מאושר, יש לכך רק סיבה אחת: הוא נותן תועלת ולכן חייו הם בעלי ערך.

משמעות הגישה הזו היא מהפכנית: בעוד שנהוג היום לחשוב שהאושר נמצא בתוכי, בעצמי, בעיסוק האובססיבי באישיות שלי, האמת היא הפוכה. משמעות החיים נמצאת דווקא מחוץ לעצמי, ביכולת לחולל שינוי הנוגע לאחרים, דרך הנישואין, הילדים והשליחות בעולם בכלל.

כך כותב הרמב"ם כי השמחה הגבוהה ביותר היא שמחת הנתינה בה אנו נדמים לאלוהים: **רמב"ם מגילה וחנוכה ב:** חובת סעודת פורים שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי שתמצא ידו... וכן חייב אדם לשלוח שתי מנות בשר או שני מיני תבשיל לחברו שנאמר ומשלוח מנות איש לרעהו... וחייב לחלק לעניים ביום הפורים... שנאמר ומתנות לאביונים... ומוטב להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים שהמשמח לב האומללים האלו דומה לשכינה שנאמר להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים.

הנה סיפור: לפני כמה שנים נכנסה ילדה בת תשע לחנות תכשיטים בירושלים וביקשה לקנות צמיד. היא הצביעה על צמיד שעולה 4000 שקל וביקשה אותו. בעל החנות התעניין למי קונה את הצמיד. היא אמרה: "לאחותי הגדולה. אנחנו כמה אחים יתומים, ההורים שלנו נהרגו באחד מפיגועי התופת בירושלים ואחותי מתמסרת אלינו ואנחנו רוצים לקנות לה מתנה שתשמח אותה".

"וכמה כסף יש לך?" היא הוציאה מהכיס חופן מטבעות שהסתכמו בסך שבעה שקלים ושמונים אגורות. בעל החנות הוציא את הצמיד מהמגירה, עטף אותו ונתן לה. אחרי כמה שעות הגיעה האחות

בבהלה, "אינני יודעת מה הסיפור אבל אחותי לקחה מכאן צמיד שעולה אלפי שקלים". - "זה בסדר, אמר בעל העסק, היא שילמה עליו". - "איך שילמה, מאיפה הביאה 4000 שקל?"

המוכר מחה דמעה ואמר: "לפני כמה שנים התאלמנתי מאשתי, כבר שנים לא חשתי טעמה של נתינה, היום אחותך הקטנה החייתה לי את הלב, היא העניקה לי משהו ששווה יותר מ-4000 שקל"...

ג. ההיבט השלישי של הנתינה קשור במיוחד לתחום הזוגיות וההורות: כולנו רוצים להשיג חיי הרמוניה ואהבה בבית, אבל איך זוכים לזה? איך חוצים את פערי האישיים בין האנשים ואת הכיוונים השונים אליהם כל אחד סוחב את החיים?

יש דרך אחת שתמיד עובדת. אין מחסום שהיא לא יכולה לפרוץ אותו: נתינה. הדרך לפתוח את הלב של האדם העומד מולך היא פשוט לשים לב לקיומו, לדאוג לו, לעשות מעשה מיוחד עבורו האומר 'אני מחשיב אותך ומודה על קיומך'.

מה שאנשים רוצים, כאמור, הוא להיות בעלי ערך, ולכן הציפיה הגדולה ביותר מבן הזוג או ההורים שיהיו הראשונים שיכירו בערך שלנו, ונתינה היא הדרך הטובה ביותר לשדר ערך. היא אומרת 'אתה יקר בעיני ו חשוב לי לשמח אותך'.

דברנו בעבר על כך שכאשר קובע הרמב"ם את יסודות הזוגיות, הוא מקדים את מתן ה"כבוד" לשותפות של "אהבה". משום שה"אהבה" יכולה לנבוע גם מטובתו האנוכית של האוהב, ואילו ה"כבוד" הוא ביטוי ה"אנטי אגו" הגדול ביותר שקיים. כל מה שעומד מאחורי הכבוד הוא האמירה "אתה בעל ערך ואני מכיר בערך שלך". ונתינה היא אמצעי מתן הכבוד הטוב ביותר בעולם.

ונסיים עם חיוך: מספרים על אדם שסבל מאוד מאשתו. היא עשתה הכול להכאיב לו והוא הרגיש שאינו מסוגל יותר. פעם הלך לרב 'מקובל' וביקש שיקלל אותה שהיא תמות בקרוב. הרב הסכים, אבל אמר שהיות שהיא אישה צעירה ומגיע לה לחיות, לכן עליה ליהנות חודש אחד מהחיים ואחר כך תמות.

הבעל הכועס החליט שהוא יגרום לה ליהנות כמו שלא נהנתה מעולם ובלבד שהיא תסתלק כבר מהחיים שלו. הוא החל לחזור מהעבודה שעתיים לפניו, סידר את הבית, רחץ את הכלים, הניח זר פרחים ריחני על השולחן ובישל ארוחת ערב. כל יום הפתיע אותה בעוד משהו ועשה הכול לוודא שהיא מתלהבת. ביום הראשון הייתה בטוחה שהוא שיכור, ביום השני שהוא השתגע, ביום השלישי העריכה שהוא מחפש תשומת לב, אבל ביום הרביעי לא הייתה לה ברירה והיא התחילה ליהנות. אחרי שבועיים, היא הרגישה שהיא חייבת להחזיר לו ולהפתיע גם אותו...

אחרי 29 יום כאלו שכל אחד מפתיע את השני, התקשר הרב אל הבעל לוודא כי מחר מפעילים את הקללה... אך היהודי עצר בהיסטריה וביקש להמתין עוד שנה-שנתיים...

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של **שלוחי הרבי ברחבי תבל**

ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב

ולעילוי נשמת
הרב **יונה בן הרב מאיר אבצן ע"ה**
מייסד ומנהל שיחות באנגלית במשך ארבעים שנה
ולהבחל"ח לזכות **רעייתו ומשפחתו שיחיו לאורך ימים ושנים טובות**